

Socialjourens arbete mot prostitution och människohandel

Slutrapport

Ort och datum
Stockholm 2011-01-03

Maj-Stina Samuelsson
Enhetschef socialjouren

Ort och datum
Stockholm 2011-01-03

Charlotta Thorelius
Projektledare socialjouren

Innehåll

Arbete mot människohandel och prostitution.....	3
Sammanfattning	3
Syftet med projektet	4
1. Måluppfyllelse	4
2. Effektmål.....	7
3. Antal ärenden gällande misstänkt människohandel 2010:.....	7
4. Omvärldsbevakning/ Kunskapsinsamling.....	8
5. Problemställningar vid handläggning av misstänkt människohandel och förslag till förändringar.	9
6. Handläggningsrutiner:.....	13
7. Slutsatser/ fortsättning/ förslag till förändringar	13

ARBETE MOT MÄNNISKOHANDEL OCH PROSTITUTION.

Sammanfattning

Socialjouren fick projektmedel beviljade från Länsstyrelsen för att under 2010 arbeta mot prostitution och människohandel. Under många år har ärenden med misstänkt människohandel i någon form blivit aktuella på socialjouren. Alla ärenden har sett mycket olika ut och har även förändrats över tid. Det fanns en önskan till mer fördjupad kunskap och även mer handfasta rutiner när något ärende med människohandelsproblematik blir aktuellt på socialjouren.

Projektledaren har under detta år genom omvärldsbevakning och genom att utveckla nätverk med polis och andra samverkanspartners fått större kunskap i ämnet människohandel. Denna kunskap har förmedlats till socialjourens personal och handlingsplaner och rutiner har arbetats fram.

När ärenden blir aktuella på socialjouren är de av akut karaktär och det primära målet är att se till barn och ungdomars skydd. Det är inte alltid helt lätt att identifiera att barnet/ungdomen är utsatt för människohandel. Kunskapen och även de rutiner som ska ligga till grund för bedömningar och beslut ska vara en hjälp i handläggningen.

Under detta projektår har det kommit fram olika förslag för att säkerställa handlägningsrutiner mellan socialjouren, ordinarie socialtjänst, polis och andra viktiga samverkanspartners. Dessa förslag går inte att realisera utifrån de åtaganden som för närvarande finns. Socialjouren har inlemmat rutiner i sitt ordinarie arbete, som ska se till att barn och ungdomar utsatta för människohandel ska tas om hand på ett rättssäkert och tryggt sätt. I rapporten efterlyses ändrade lagar och rutiner och gärna med våra nordiska länder som förebild i detta avseende.

Syftet med projektet

Att personer utsatta för människohandel ska få sina behov av skydd och omvårdnad tillgodosedda.

Socialjouren prioriterar barn och ungdom varför detta projekt haft denna målgrupp i fokus

1. Måluppfyllelse

Att fördjupa kunskaperna om människohandel hos socialjourens personal. - Mål 1

Mål 1 är uppfyllt genom att socialjouren haft två utbildningsdagar som handlat om människohandel. En på egen hand för socialjourens personal och en hel utbildningsdag tillsammans med Stockholms ungdomsjour med följande föreläsare: Per Englund från Rikskriminalpolisen, Kriminalunderrättelsetjänsten (RKP Kut), Ingrid Åkerman på uppdrag av Unicef och Bengt Söderström Barn- och ungdomspsykiatri, (BUP). Socialjouren har även haft diskussioner i mindre grupper på handledningsdagar.

Socialjourens medarbetare har tagit del av aktuella rapporter, filmer och handlingsplaner som berör ämnet och har numera en beredskap och kunskap vid handläggning i ärenden som rör människohandel. Projektmedarbetare från socialjouren har deltagit i seminarier anordnade av Unicef, Länsstyrelsen och Östersjöstaternas råd samt varit på studieresa till Oslo och London. Att fördjupa kunskaperna i människohandelsfrågan handlar för socialjourens del om att vara medveten om problematiken vid möten med dessa barn och ungdomar, och att se frågan i hela sin komplexitet. Detta i sin tur medför att socialjouren blir bättre på att identifiera eventuella offer för människohandel och ge dem det skydd de har rätt till.

Att strukturera interna rutiner och samarbetsrutiner som säkerställer långsiktigt skydd och bistånd till personer utsatta för människohandel. - Mål 2

Mål 2 är delvis uppfyllt genom att ett rutindokument har tagits fram för socialjourens räkning som uppdateras kontinuerligt. Vid projektstarten fanns endast kort information om människohandel med minderåriga i Stockholm stads riktlinjer men dessa har uppdaterats under 2010 och är numera mer omfattande. Vad gäller myndiga personer som misstänks vara utsatta för sexuell exploatering/

människohandel finns idag ett väl fungerande system med en projektanställd socialarbetare från prostitutionsgruppen som arbetar nära kommissionen mot människohandel (sexuella ändamål) hos polisen. Gränspolisen i Stockholm har under 2010 börjat arbeta med att utreda all annan form av människohandel. Samarbetsrutinerna med gränspolisen, har etablerats under projekttidens gång och socialjouren har numera upparbetade kanaler för att samarbeta på ett effektivt sätt. Socialjouren har under projektets gång haft en rad samverkansmöten med ungdomsjouren samt en gemensam utbildningsdag där man diskuterat hur socialjouren ska samverka på bästa sätt för att potentiella offer för människohandel ska få det skydd och de insatser de har rätt till. Socialjouren har haft ett nära samarbete med Nordvästsjouren och utbyte av erfarenheter under projekttiden.

Socialjouren har deltagit i samverkansmöten med migrationsverket där man diskuterat människohandel med ensamkommande flyktingbarn och har upparbetat rutiner. Det är ett arbete som fortsätter inom ordinarie verksamhet och socialjouren har en rad möten inbokade under våren 2011.

Att genom grundlig dokumentation påvisa behovet av insatser hos stadsdelarnas socialtjänst och andra berörda myndigheter. - Mål 3

Mål 3 är uppfyllt. Inom ramen för projektet har socialjouren gått igenom ärenden där socialjouren misstänkt att barnet varit offer för någon form av utnyttjande under perioden 2005-2010 och i arton av dessa har vi tagit beslut om omedelbart omhändertagande enligt § 6 LVU (Lagen om vård av unga).

2005: 3 ärenden som ledde till att socialjouren gjorde omhändertaganden enligt LVU § 6
2006: 3 - ” -
2007: 1 - ” -
2008: 2 - ” -
2009: 5 - ” -
2010: 4 - ” -

Kommentar

Socialjouren har granskat dessa ärenden genom att gå igenom journaler, och har granskat ärendehantering och samverkan från aktualisering till avslut. Den vanligast förekommande orsaken till att barnet/ungdomen förts till socialjouren är att de gripits av polis på grund av stöld, grov stöld eller medverkat vid stöld. Andra orsaker är tiggeri och/eller narkotikainnehav/narkotikabruk och vagabonderande livsföring. Ett av ärendena handlade om en ung kvinna som utnyttjats i bordellverksamhet. Vanligt förekommande är att barnet/ungdomen uppges en lägre ålder än de faktiskt har. Vid senare utredning har det visat sig genom handledsröntgen och tandstatus att barnet/ungdomen har en högre ålder.

Gemensamt för dessa ärenden är att även då det funnits ett LVU har ungdomarna avvikit och att man inte samverkat med hemlandet i någon större utsträckning. Vid ett tillfälle finns två vuxna med dokument som styrker att de är föräldrar, samtidigt vet man att vid människohandel är det vanligt med falska dokument varför det är nödvändigt med polisexpertis som utreder dokumentens trovärdighet. Samverkan med polis finns omnämnt i några ärenden men långt ifrån alla. Detta samarbete är också en viktig komponent för Socialtjänstens arbete då det kan framkomma uppgifter t ex via interpol att barnet tidigare varit offer för människohandel i ett annat land, föräldrarna har sålt barnet till ett nätverk, barnet har falsk identitet mm. Uppgifter som kan komma att påverka socialtjänstens bedömning och insatser i ärendet.

Att majoriteten av barnen avviker ger stöd till teorin om att barn som misstänks vara offer för människohandel bör placeras på en institution eller i ett jourhem som det är svårt att avvika ifrån under utredningstiden för att säkerställa att barnet inte försvinner. Det är möjligt att motivera en sådan åtgärd inom ramen för § 6 LVU med hänvisning till flyktfara och att barnet riskerar att ånyo utsätta sig för fara.

Vidare framkommer att det finns brister i handläggningen vad gäller samverkan med polismyndigheten i Sverige och med sociala myndigheter i hemlandet vad gäller utredning av hemmet, planering av återvändande mm. Ofta har socialsekreteraren endast varit i kontakt med vårdnadshavare på telefon och sedan avslutat ärendet i Sverige och skickat hem barnet utan att egentligen veta vilken situation barnet befunnit sig i eller kommer hamna i. Utifrån ett människohandelsperspektiv är detta förfarande problematiskt eftersom föräldrarna kan vara inblandade i handeln med barnet.

Det som även framkom vid handläggning av dessa ärenden är att stadsdelarna upplever dem som komplicerade och tidskrävande då handläggningen skiljer sig markant från ordinarie arbete och nya frågeställningar ständigt dyker upp. Även Stockholm stads juridiska avdelning har svårigheter att guida i dessa ärenden då det saknas tydliga direktiv från Socialstyrelsen.

Inom ramen för projektet har en handläggningsmanual upprättats som ska skickas med till berörd stadsdelsförvaltning där alla steg i handläggningen finns med och det framgår vad som är viktigt att tänka på i dessa ärenden. Detta har efterfrågats av de stadsdelar som har handlagt människohandelsärenden under många år då det ofta uppstår en stor förvirring kring hur man ska gå tillväga. Den här typen av ärenden är inte så vanligt förekommande procentuellt sett av den totala mängden ärenden och eftersom de handläggs utspritt över stadsdelarna finns liten möjlighet att uppbygga en kompetens inom området. Många socialsekreterare och chefer som socialjournen varit i kontakt med har uttryckt önskemål om att människohandelsärenden ska handläggas centralt, alternativt på en eller två stadsdelar som på så vis uppbygger en ”expertkompetens” inom området.

Att genom förlängt samarbete med stadsdelsförvaltningarnas socialtjänst i vissa ärenden säkerställa personkontinuitet i handläggningen. Mål 4

Mål 4 är delvis uppfyllt. Det visade sig att, inom ramen för projektet, vara svårt att fungera som ”medhandläggare” på stadsdelarna i människohandelsärenden, vilket var vår ursprungliga idé. Projektledaren fungerade mer som en resurs för socialsekreterarna. Sedan projektstarten har det varit nio människohandelsärenden gällande barn som Socialjouren varit inblandad i. I det första ärendet (där det var fyra barn inblandade) fick vi erfarenheter som medförde att handläggningen i det andra ärendet gick smidigare och det var tydligare vad som skulle göras och när.

Att skapa en ”kunskapsbank” till nytta för staden som helhet. - Mål 5

Mål 5 är uppfyllt. Socialjouren har skapat en kunskapsbank och processen med att förmedla kunskaper och inhämta information kommer att fortsätta inom ordinarie verksamhet genom att socialjouren kontinuerligt uppdaterar sig inom området.

Projektet har lyckats i sitt syfte att sprida kunskap i frågan och har flera informationsbesök inbokade med olika aktörer som Stadsdelsnämnderna och polisen, ett arbete som kommer fortsätta inom ramen för ordinarie verksamhet.

2. Effektmål

Att uppnå ett strukturerat samverkansarbete med tydliga rutiner mellan socialtjänst och andra myndigheter i människohandelsärenden.

Under projekttiden har samverkan med ungdomsjouren, stadsdelarna, polismyndigheten och migrationsverket varit intensiv och lett till att socialjouren har hittat rutiner att samarbeta på ett praktiskt plan. Att upprätta rutiner är en sak men att få dem att fungera i praktiken är en process som tar sin tid. Olika myndigheters funktioner har tydliggjorts vilket bidragit till ett mer konstruktivt samarbete. Detta arbete ska nu fortsätta inom ramen för ordinarie verksamhet.

3. Antal ärenden gällande misstänkt människohandel 2010:

Socialjouren har varit inblandad i tio ärenden som rört misstänkt människohandel under 2010. I samtliga dessa ärenden har en polisutredning inletts. I fyra av dessa tog socialjouren beslut om LVU, i ett ärende tog en stadsdelsnämnd beslut om

LVU, i fyra ärenden försvann ungdomen innan utredning inletts och i ett fall medverkade den unge i utredningen.

Socialjouren har tagit hjälp av, och i vissa fall hänvisat till NMT (Nationellt metodstöd mot prostitution och människohandel), då socialjouren blivit kontaktade av kommuner ute i landet som haft frågor kring människohandel.

4. Omvärldsbevakning/ Kunskapsinsamling

Projektet inleddes med att en inventering gjordes internt på socialjouren avseende vilken information socialjouren har i frågan, en omvärldsbevakning som handlade om att ta in kunskap om hur andra socialjourer handlägger människohandelsärenden. Dessutom tittade socialjouren på hur våra nordiska grannländer och andra europeiska länder går tillväga. Socialjouren tog del av deras synpunkter och erfarenheter angående vad de tycker är värdefullt att tänka på vid handläggning av människohandelsärenden. Besök har gjorts hos olika samarbetspartners; prostitutionsgruppen, ungdomsjouren, polis, frivilliga organisationer, boenden mm för att skapa kontakter och underlätta inför framtida kontakter.

Projektledaren har deltagit i ett möte med socialarbetare från andra nordiska och europeiska länder och tagit del av hur de arbetar med frågan. Seminariet; *“Children trafficked for the purpose of sexual exploitation - Information and intelligence management“* arrangerades av CBSS (Östersjöstaternas råd).

Våra grannländer Norge och Danmark har arbetat mer centraliserat med människohandelsfrågan och har en väl utvecklad samverkansmodell mellan olika myndigheter. Socialjouren har haft som mål att göra ett studiebesök hos dem för att ta del av deras kunskaper om ämnet. Socialjouren har även haft kontakt med socialjourerna i Malmö och Göteborg.

Inom ramen för projektet reste socialjouren till Oslo för att träffa socialarbetare som arbetade med människohandelsärenden. Socialjouren träffade representanter för Legevakten, Barnevaernet (Socialtjänst i Norge för vuxna resp. barn), traffickingkoordinatören (TOT-koordinator) i Oslo och två socialarbetare som utreder ensamkommande barn med ett starkt fokus på att ta reda på om barnet kan tänkas vara utsatt för människohandel eller ej. Det var ett väldigt givande besök och socialjouren fick med sig konkreta verktyg att använda oss av i vårt praktiska arbete. Det som slog oss var att Norges strukturerade arbetssätt att ta sig an frågan har medfört att de har kunnat skydda många barn från att bli fortsatt utnyttjade inom människohandel. Norge har en tydlig struktur och rollfördelning mellan de olika myndigheterna. Organisationen har en kommunalt anställd så kallad TOT-koordinator som det finns fem av i Norge, i varje region. De bistår utsatta, socialtjänst, polis, allmänhet med rådgivning i frågan. Utöver det finns en övergripande verksamhet med en ”hotline” som heter KOM-projektet och som är organiserad under polisen med två medarbetare som utbildar och gör statistik.

TOT-koordinatören har i sin tur regelbundna möten med de stadsdelar som handlägger människohandelsärenden och med boenden för ensamkommande barn samt med den socialtjänst som är kopplad till detta. I Norge, precis som i Sverige, är det så att de flesta barn och ungdomar som misstänks vara utsatta för människohandel och omhändertags av socialtjänsten försvinner. Troligen beror det på att dessa barn är starkt bundna till de som utnyttjar dem och att barnen blivit tillsagda att vara misstänksamma mot myndigheter. Därför har man i Norge lagt fram ett lagförslag där det ska gå att placera en ungdom som misstänks vara offer för människohandel på låst institution under en kortare period för att socialtjänsten ska kunna utreda i ärendet. Man motiverar det med att den unge behöver vara i en trygg miljö innan han/hon vågar börja berätta om hur situationen ser ut.

Under ett studiebesök i London, anordnat och finansierat av allmänna barnhuset, fördjupades samarbetet med gränspoliserna då allmänna barnhuset beslutade att även bjuda in två poliser ur de grupper ungdomsjouren samarbetar med. På detta studiebesök var även samarbetspartners från Rädda barnen, ungdomsjouren i Stockholm och Östersjöstaternas råd med. Det som framkom vid besöket i London var att socialtjänsten (motsvarande Socialstyrelsen) tagit fram ett material som alla socialtjänster ska använda sig av vid handläggning i denna typ av ärenden. Detta material var väldigt omfattande och inbegrep en rad aktörer som fyllde i olika dokument som rörde barnet/ den unge och på så vis fick man en samlad bild av ärendet.

Inom ramen för projektet har samarbete med projektledaren för ensamkommande flyktingbarn påbörjats för att utveckla rutiner som syftar till att mer systematiskt lokalisera barn som kan vara offer för människohandel.

5. Problemställningar vid handläggning av misstänkt människohandel och förslag till förändringar.

Det är välkänt för de flesta som arbetar med människohandel att människohandlarna snabbt anpassar sig efter ny lagstiftning samt att de är bra på att upptäcka brister eller kryphål i lagar och förordningar. Detta gör det särskilt viktigt för myndigheter, som har till uppgift att skydda barns rättigheter, att vara medvetna om vilka eventuella problemställningar som finns och komma med konstruktiva förslag till förändringar. Vid handläggningen av misstänkta fall av människohandel stöter man som handläggare initialt på fem utmärkande problemställningar att ta ställning till.

1. Om en socialsekreterare får en misstanke om människohandel, när finns en skyldighet att polisanmäla?

Det är problematiskt att en enskild socialarbetare spekulerar i huruvida det finns grund för anmälan då det inte finns bevis. Ett barn kan i praktiken vara brottsoffer samtidigt som barnet kan vara brottsmisstänkt. Det är viktigt att inhämta information från polisen om tidigare kriminalitet och om barnet är efterlyst i andra länder. Det är också viktigt att kontakt tas med ansvarig myndighet i hemlandet. Där behöver utredande socialsekreterare snabbt få in information från polismyndigheten om barnet finns i polisregister sedan tidigare och även om barnet finns aktuellt inom europol/ interpol. Att få fram information via polisregister har endast vissa poliser delegation till då det råder sekretess mellan olika polismyndigheter. Socialjouren kan behöva denna information på icke-kontorstid, vilket kan vara problematiskt för polisen att få fram. Denna information kan vara avgörande för den fortsatta handläggningen då det är ytterst svårt för socialtjänsten att agera kraftfullt på en isolerad händelse, t.ex. en mindre stöld, men där socialsekreteraren får en misstanke om att det kan handla om ett barn utsatt för människohandel. Då blir socialtjänsten beroende av att utredande polis rubricerar ärendet som människohandel och det gör polisen troligen inte förrän information inkommer som styrker det.

Slutsats: Önskemål om att polisen snabbt kan ta fram uppgifter om tidigare kriminalitet, målsägare och förekomst i polisregister, alla tider på dygnet. Dessa önskemål har socialjouren framfört till chef för gränspolisen i Stockholm samt till Rikspolisstyrelsen.

2. Ska socialtjänsten ta beslut om omedelbart omhändertagande (enligt § 6 LVU) eller inte? Vilken institution passar för ett barn där misstanke finns om människohandel, ska det vara en låst eller öppen institution?

Den inventering av tidigare ärenden som gjorts på barn som blivit omhändertagna (på grund av misstanke om att de är offer för människohandel) och placerats på öppen institution visar på att de avvikit. Där kommer nästa dilemma, lagen om vård av unga, är inte anpassad till den här situationen och skulle behöva omformuleras för att innefatta att även denna grupp barn/ ungdomar kan placeras på låst institution initialt för att skydda barnet och att socialtjänsten ska kunna utreda i ärendet. Detta resonemang har en inbyggd problematik i och med att man föreslår att låsa in ett brottsoffer för att kunna ge skydd. Anledningen är att det finns en flykttfara och att barnet utsätter sig för risker med att återvända till dem som utnyttjar barnet. Detta resonemang styrks av Kajsa Wahlberg, Lotta Jagefjord, Rikspolisstyrelsen som skriver i Lägesrapport 11; *Människohandel för sexuella ändamål avseende 2009. "Då barnen utgör en betydelsefull investering för människohandlarna kan dessa gå mycket långt för att återta dem från myndigheterna. Barnen isoleras ofta socialt och är känslomässigt knutna till förövarna och är därför mycket*

rymningsbenägna när de placerats på skyddade boenden. De saknar också ofta tilltro till myndigheter, särskilt till polisen, och ser sig heller inte som offer för ett brott.”

I Norge föreslås en lagändring i frågan då det anses att ett barn som är offer för människohandel behöver skydd från förövarna och hindras från att rymma för att våga börja prata om det som hänt honom/henne. I Storbritannien har man tagit beslut om att inte låsa in barn som är utsatta för människohandel men placerar på specialinstitutioner med inskränkt frihet i form av internetförbud, telefonförbud samt en person som övervakar den unges förehavanden dygnet runt, vilket i sig är nog så integritetskränkande och kräver en rad beslut för att kunna genomföras. I Storbritannien avviker, trots det, ofta dessa ungdomar från placeringar.

Slutsats: Att majoriteten av barnen avviker ger stöd till teorin om att ungdomar som misstänks vara offer för människohandel bör placeras på § 12-institutioner, SiS-institution (Statens institutionsstyrelse) under utredningstiden för att säkerställa att barnet inte försvinner. Det kan gå att motivera en sådan åtgärd inom ramen för § 6 LVU med hänvisning till flyktfara och att barnet riskerar att utsätta sig för fara.

3. Tillhörighet, vem ansvarar för den brottsutsatte?

Socialjouren i Stockholm har träffat på flera unga pojkar som är avskrivna från Migrationsverket och ska då tillhöra sin ankomstkommun, där de inte bor längre utan de flyttar runt mellan olika kommuner. De begår ett brott i en kommun men tillhör ev. en så kallad ankomstkommun. Brottet den unge begått är inte så allvarligt att det föranleder ett omhändertagande så den unge släpps ut och erbjuds frivillig placering men hinner ofta rymma innan något verkställs. Kommunerna skjuter ofta ansvaret mellan sig och den unge kan fortsätta begå brott/användas inom människohandel. Då den unge grips nästa gång utreds den stölden isolerat. Polisen tar inte alltid in information om tidigare brott som begåtts i landet eller Europa. Ingen kommun har en samlad information om vad som pågår i och med att den unge flyttar runt och då man inte påträffar den unge går det inte att utreda vidare i ärendet. Om man som kommun bedömer att man måste göra ett omhändertagande enligt LVU med placering så innebär det stora kostnader för kommunen. (Tillfälliga uppehållstillstånd samt återkrav från MIG kan ju endast genomföras vid en pågående förundersökning om människohandel) I dessa ärenden kan kommuner ibland agera passivt i och med att det innebär en stor kostnad att placera ett barn/ ungdom.

Inom denna grupp kan det finnas ungdomar som är utsatta för organiserad människohandel då ingen myndighet har ansvar för dem och de kan vistas i landet under lång tid och fara mycket illa. Dessa ungdomar, som dyker upp

hos socialtjänsten då de begått ett brott, hamnar ofta i kläm mellan "vistelse" kommunen och "ankomstkommunen" (som ofta avskrivit den unge). Kommunerna diskuterar vem som är ansvarig och den unge hinner försvinna innan någon utredning blivit gjord.

Förslag: Oklar tillhörighet innebär stor risk att kommuner bollar ansvaret för ärendet mellan sig eftersom man inte vill att kostnaderna för t.ex. skyddat boende eller annan placering skall belasta just deras kommun. Med hänsyn till att de brottsutsatta oftast flyttas omkring skulle det kunna vara en lösning om kostnaderna belastade statliga medel istället för kommunala medel utan att det ska vara en förundersökning på gång.

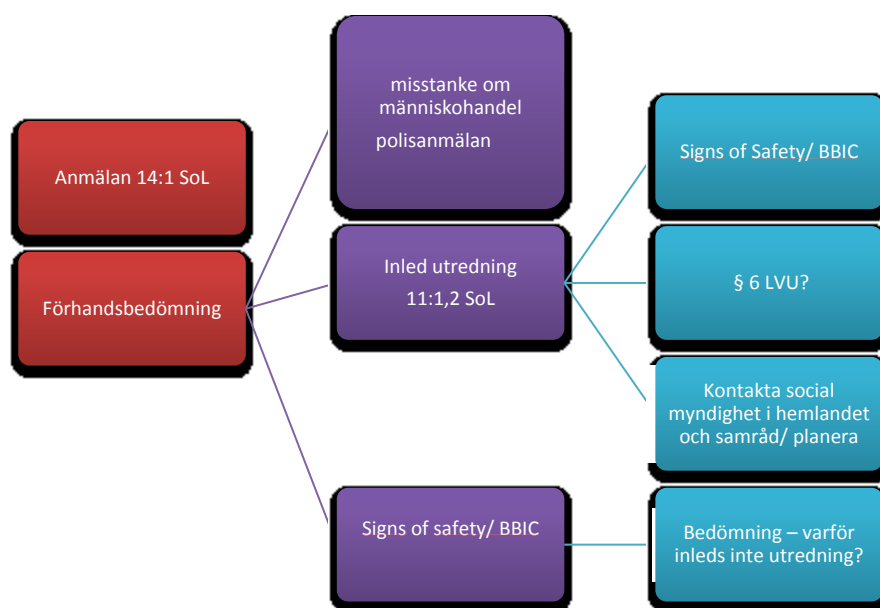
Förslag: Nationella register för polis och länsövergripande samordnare inom socialtjänsten med delegation att handlägga på uppdrag av stadsdelsnämnder/ kommuner skulle öka möjligheterna att upptäcka människohandel mycket tidigare. En samordnare skulle arbeta ihop med polisen länsövergripande. Ett gemensamt nationellt register för både polis och socialtjänst vore klart det allra effektivaste. (Det finns idag en nationell samordnare, men inte någon som har kännedom om alla aktuella ärenden eller alla misstänkta ärenden.)

4. Kvinnor/barn flyttas oftast runt av människohandlarna vilket gör risken för upptäckt låg. Det finns heller inga nationella register för polis/socialtjänst vilket innebär att både polis och socialtjänst kan ha fått upprepade indikationer på att något är fel utan att ha hunnit ingripa. Eftersom informationen inte kommer till andra kommuners kännedom, börjar ärendet om på nytt var gång.
5. Återvändande: Det har framkommit under projektidens gång att det är ett tidskrävande och komplicerat arbete att göra ett bra återvändande för ett misstänkt offer för människohandel. Det finns mycket kompetens inom frågan vad gäller vuxna hos NMT (nationellt metodstödsteam) och hos Copsat-projektet hos polisen där Ann Flynn, social koordinator, gjort en "återvändandemanual". Östersjöstaternas råd har utarbetat "Contact points" i Östersjöländerna där man kan få en direktkontakt med ansvarig myndighet vad gäller återvändande av minderåriga till dessa länder. Det finns en mellanstatlig organisation som heter IOM (International organisation for migration), som har avtal med våra nordiska grannländer vad gäller återvändande för offer för människohandel, även minderåriga. De har ett stort nätverk och erfarenhet av dessa frågor och arbetar juridiskt bindande mot de inblandade länderna. Det finns även en frivilligorganisation som heter ISS (International Social Services), som arbetar internationellt med återvändanden av minderåriga. Det vore bra om man även i Stockholm stad/ nationellt kunde utreda om man ska använda

sig av någon av ovanstående organisationer som en resurs vid återvändanden.

6. Handläggningsrutiner:

Vad gäller handläggning för misstänkta människohandelsärenden ska socialjournen följa våra normala handläggningsrutiner. På grund av ärendenas art, att den unge ofta försvinner, ska handläggningen ske skyndsamt. Då kan nedanstående modell vara till hjälp. Signs of safety i modellen är ett metodinstrument där skydd och risk, sett ur barnets perspektiv, bedöms. När det gäller människohandel kan man använda sig av det och kort lista skydds- respektive riskfaktorer för barnet. Det som även skiljer sig från ordinarie handläggning är att socialjournen som socialtjänst, på ett tidigt stadium, ska kontakta sociala myndigheter i hemlandet och gemensamt med dem göra en planering.

7. Slutsatser/ fortsättning/ förslag till förändringar

- Gränspolisens har vid ett flertal tillfällen påpekat önskemålet om att ha en socialsekreterare på 50 % tjänst stationerad i sin arbetsgrupp enligt samma modell som man har haft för vuxna kvinnor utsatta för människohandel för sexuella ändamål. Vinsterna med ett sådant arbetssätt är stora för båda myndigheterna men skulle kräva ytterligare ekonomiska medel. Det är viktigt att personen som anställs har barnkompetens och har sin anställning

i barn/ungdomsverksamhet där chef och nätverk finns utifrån ett barnperspektiv. Det är också viktigt att ha förankringen på den andra halvan av tjänsten i en verksamhet där man arbetar med dessa frågor i socialtjänsten.

Inom ramen för projektet har socialjouren kommit fram till att socialtjänsten i Stockholm borde försöka tillmötesgå gränspolisens önskemål om att ha en socialsekreterare stationerad på Gränspolisen på 50 % och bistå dem med arbete gentemot socialtjänsten i dessa ärenden. Denna person skulle även fungera som en resurs för socialtjänsten och allmänheten i dessa frågor och kunna vara rådgivare vid handläggning av dessa ärenden. Vidare anser projektgruppen att man bör centralisera handläggningen av dessa ärenden på två stadsdelar som på så vis uppbygger en kompetens i frågan och kan bygga upp samarbeten med berörda aktörer.

- Önskemål om att polisen snabbt kan ta fram uppgifter om tidigare kriminalitet, målsägare och förekomst i polisregister, alla tider på dygnet. Ett nationellt register. Dessa önskemål har socialjouren framfört till chef för gränspolisen i Stockholm samt till Rikspolisstyrelsen.
- Det behöver föras samtal med SiS för att ta fram platser på deras institutioner som har kompetens att ta emot ungdomar som misstänks vara offer för människohandel.
- Att länsstyrelsen/ Stockholm stad fortsätter arbetet med att uppbygga samarbeten med andra länder vad gäller återvändande för offer för människohandel